

KIÉ AZ ISTEN?

Isten persze senkié. Autonóm lény. Mégis birtokoljuk (vagy birtokolni próbáljuk), mikor „atyámnak” szólítjuk. A birtokos személyraggal szinte magunk felé húzzuk, mintha saját édesapánk volna. Ám nem biztos, hogy Isten a fiának (lányának) tekint minket. Hogy *ugyanolyan* fiának (lányának) tekint minket, mint a többi embert. Az evangéliumok tanúsága szerint is Isten az „eltévedt bárányokat” jobban szereti.

A keresztény morál nem sokat tud kezdeni a „langyosakkal”, akik túl féltősek, restek vagy konformisták ahhoz, hogy rettegve csodált, „nagy” bűnösök legyenek. A *példaszerű* bűnös a Bibliában a tékozló fiú, akit híres vallomásainak is köszönhetően jól megtestesít a IV. században élt ifjú Augustinus, aki fertelmes kicsapongásai után sebzett lélekkel az *atya* megbocsátásáért esdekel. Ő lett már-már örök időkre szólóan a *bűnbánó keresztény* prototípusa.

De milyen az a lélek, amelyet semmilyen elkövetett bűn vagy szenvedély nem szennyez be? A tékozló fiú testvére az egyetlen, aki nem tettekkel, hanem kizárólag gondolatban vétkezik, és mégis „szót kap” a Bibliában:

„Ímé ennyi esztendőttől fogva szolgálok néked, és soha parancsolatodat át nem hágtam: és nékem soha nem adtál egy kecskefiat, hogy az én barátimmal vígadjak. Mikor pedig ez a te fiad megjött, a ki paráználkával emésztette föl a te vagyonodat, levágattad néki a hízott tulkot.” (Luk 15, 29-31)

A bűnhöz, az engedetlenséghez persze tehetség kell, pénz, vakmerőség. Kurázsí. A tékozló fiú testvére mindennek híjával van. Mivel próbálja őt az atya megvigasztalni?

„Az pedig monda néki: Fiam, te mindenkor én velem vagy, és mindenem a tiéd! Vígadnod és örülnöd kellene hát, hogy ez a te testvéred meghalt, és feltámadott; és elveszett, és megtaláltatott.” (Luk15, 31-32)

De hogy vígadjon az, akivel még soha senki nem „vígadt”? Vagy a *jó fiú*-nak nincs is igaza? Már nem emlékszik atyja szeretetére? Vagy nem tudja a saját érzelmi szükségleteit a testvérétől elválasztani? Lehet. Ámde milyen szeretet az, amit a másik nem érzékel? És miért kedvesebb az elveszett bárány annál, aki sose veszett el? Aki morgolódva, zúgolódva, de mégiscsak hűségesen kitarzott atyja mellett? A „jó testvér” szemrehányása megsejtet

valamennyit egy hagyományos alá-fölé rendelésen alapuló, szorongásban és féltékenységekben töltött szeretetkapcsolat *pokoli* mindennapjaiból.

Mert nem mindenki tud azonosulni a „kiválasztott fiúk” regényesen szörnyű bűneivel és dicsőséges bűnbánatával. Az iszlám nem teszi az egyéni megigazulás (bűnösség és kiválóság) mércéjét ilyen magasra. Az arabok ősatya – a Korán szerint is – az egyik „sértett testvér”, Ismáel, Ábrahám házasságon kívül született fia. Az Úr angyala így szól Ábrahám kivert ágyasához:

„Ímé te terhes vagy, és szülsz fiat; és nevezd nevét Ismáelnek, mivelhogy meghallá Isten a te nyomorúságodat. / Az pedig vadtermészetű ember lesz: az ő keze mindenek ellen, és mindenek keze ő ellene; és minden ő atyjafiának ellenébe üti fel sátorát.” (1Móz16)

Annak ellenére, hogy a Szentírás legtöbb bűnét megbántott szeretetből, féltékenységből, irigységből követik el, a Biblia igencsak keveset beszél a „sértődöttek” üdvösségéről.

De mi lehet az a bűn, amit semmi szín alatt nem szabad elkövetni? Amivel Isten figyelmét magamra vonhatom?

Hány embert kell ehhez meggyilkolnom? Ha csak kiirtok egy családot, esélyem sincs „híressé válnom”? És mennyi kicsapongás az *annyi*? Amivel már nemcsak a hatóságok, a szomszédok, hanem az Atya rosszallását is kiválthatom? Egy buli, két buli, három buli? A virtuális valóságok ráadásul mára már eltörölték az erény és a bűn határait. A számítógép monitorját bámulva ezer és ezer katonát lekasabolhatsz, számtalan gyereket megerősölhatsz, kommentelgetéssel számtalan ember jó hírét tetted tönkre – de nem csináltál semmi rosszat, csak ültél a géped előtt, és *kikapcsolódtál*. A virtuális rablóhadjáratokat, a képzelet bűneit (bűncselekmény-sorozatait) vagy akár az álmokat nem bünteti a Biblia.

Nehéz ma már átlépni azt a bizonyos vörös vonalat.

De ha nem léped át, nincs mit bevallanod. Langyos maradsz, akit kivet a szájából az Úr. Egy lúzer, aki gyűlöli az embereket, de csak képzeletben mer nekik ártani.

Mikor a Szentírásban megjelenik a „szürke zóna”, az igazak és bűnösök mellett az elvetetettek, a *langyosok* kategóriája, akkor mintha az emberiség java része kivettetne a teremtményiség állapotából. (*De mivel langyos vagy, se hideg, se meleg, kivetlek a számból*. Jel. 3. 15) A jók és rosszak között ezek szerint egy hatalmas zombihad hullámszik, a „kivetettek”, a „langyosak” nyája, akiknek esélye sincs se bűnözni, se megjavulni. Hogy lehetne ebből a szürkéségből, langyosságból megtérni? Abból az állapotból megváltodni,

mikor nincs szíved a jóra, de nincs erőd a bűnre? Mikor tulajdonképpen nem tettél rosszat – de jót sem. Káinnal ellentétben a langyosoknak észrevétlenül kell leélniük az életüket, mert arra sem *elég rosszak*, hogy Isten megjelölje őket. Vajon emberek-e a langyosak? Vagy a lét és nemlét között vegetáló, saját sorsra méltatlan vírusok? Ide-oda szálldosó, izgő-mozgó porszemek?

Az elvetettség állapota, nem a szegénységé: a szegények Jézus szavai szerint a jövődő győztesek, hiszen „ők öröklik a földet”.

A totális személytelenségre (amolyan sorstalanságra) ítétség nem morális dilemmaként merül fel először az Ószövetségben. A Jób könyvének szereplői már-már természettudományos érdeklődésű vitapartnernek – egy olyan korban, mikor tudomány természetesen nem létezett. Ám Jób vendégei naiv módon már-már az evolúció kérdését is feszegetik. Miért marad az egyik madárfióka életben, a másik miért pusztul el? Mert az elpusztult fióka gonosz netán? Vagy valamiféle bünt követett el? A nemlét és a teljes értékű élet között számos nyugtalanítóan átmeneti létmód, életforma létezik, Jób többször beszél az elvetett vagy anyaméhben meghalt magzatokról, akik *vannak, de nincsenek*. Ő maga sajnálja, hogy nem pusztult el anyja méhében, mert így „olyan lennék, mint aki nem is volt, akit az anyaméhből vittek a sírba” (Jób 10, 9-12).

Jób vágyképeiben már felbukkan a „langyosság” problematikája is. Minden jobb, mint a szenvedés – akár a tökéletes elvetettség vagy a személytelenség is.

„Vagy miért nem ástak el, mint az elvetélt gyermeket, mint azt a csecsemőt, aki nem jöhetett élve a világra? / Ott megszűnik a bűnösök nyugtalanúsága, megnyugszanak, akiknek erejük ellankadt.” (Jób 3, 16-17.)

Az elvetett magzat nincs bűnre vagy büntudatra ítélve – tulajdonképpen nem is létezik. Jób vitapartneri számára nem kérdéses, valamilyen titokzatos módon Isten ítél az elvetett vagy elvetélt magok fölött is. Hiszen ők *ítéleten kívüliségre ítéltettek* mind.

Bűnös-e a tékozló fiú testvére, aki csak gondolatban vétkezik? Azért csak gondolatban, mert máshogy nem képes.

Űl a számítógépe monitorja fölött, irigyli a szomszédja jószágát, feleségét, gyerekeit, aki mások szenvedéseiben gyönyörködik, aki egy úrháborúban kitalált lényeket puffantgat le, és olykor-olykor beszólogat néhány dölyfös hírességnek? A virtuális világ elmosta a gondolat és a tett közötti határokat, a bűnnek nincs igazi súlya (hagyni a szörnyűséget ma majdnem

ugyanazt jelenti, mint elkövetni, ami bibliai értelemben nonszensz). Úgy élünk, mint az elvetett magzatok Jób könyvében.

Úgy élünk, hogy nem is élünk igazán.

Virtuális világban mintha könnyen átléphetnél egy másik ember életterébe.

Persze a virtuális világban, a *játekból* történő bekebelezés, *kisajátítás* többnyire illuzórikus, hiszen soha nem tehetjük ténylegesen a másikat *magunkévá*. Ez a „játszi” zsákmányszerzés, önkiterjesztés a Bibliában tébolyba torkolló összecsapásokat is eredményez, ezt látjuk az Ószövetség egyik legdrámaibb jelenetében:

„Dávid pedig hárfázott kezével, mint naponként szokta, és a dárda Saul kezében vala. És elhajítá Saul a dárdát, azt gondolván: Dávidot a falhoz szegezem; de Dávid két ízben is félrehajolt előle. És félni kezd Saul Dávidtól, mert az Úr vele volt, Saultól pedig eltávozték. És Saul elbocsátá őt magától és ezredesévé tevő” (1Sám 18, 10-14).

Dávid felnyársalásának, falhoz szögezésének vágya persze zavaros szexualitásra is enged következtetni. Ráadásul az „akciónak” semmiféle értelme sincs. Ha sikerülne eltalálni Dávidot, akkor mit mondhatna az alattvalóinak? A legjobb katonámat pusztítottam el – *játekból*? Ráadásul ez a „dobálás” éppolyan irracionális, mint Ábel elpusztítása. A gyilkos nemigen hitte, hogy Isten a tett után a keblére fogja ölelni.

A dárda elhajítása csak egy szado-mazo játszma, még csak nem is igazán *komoly*. Dávid elhajolhat a dárda elől – ahogy el is hajol. Hiszen a király nem öl meg, csak jelzi, hogy akármit megtehet veled. Hogy rád kényszerítheti a saját tébolyult valóságát. És te semmit sem tehetsz (*tehetnél?*) ellene.

A bűn mint szerepjáték. Nem követjük el, *de*.

Azért éreztetjük a másikkal a súlyát.

Az „elvetett király”, Saul meglakol, hiszen ő nemcsak szavakban vagy képzeletben vétkezik. Fegyverrel is harcol a jövő Dávid király ellen.

De velünk – akik csak a virtuális térben lóbáljuk a dárdáinkat – mi lesz? Nem az a nagy kérdés, hogy Isten megbüntet-e, hanem hogy egyáltalán *észrevesz?*

Van-e még egyáltalán valóság? Vagyis ugyanabban a valóságban élünk-e, mint Isten?

Nem lehetséges, hogy Isten azt hiszi, hogy teremtményei – ez a sok millió, undok, alig látható, izgó-mozgó porszem – igazából már *nincs is?*